

2014m lapkričio 10d. KPKC vyko seminaras „Prekyba vaikais:atpažinti, suprasti veikti“. Šio seminaro tikslas supažindinti visuomenę su prekybos žmonėmis formomis, prevencinėmis priemonėmis bei organizacijomis Lietuvoje, kurios suteikia pagalbą, nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis .

Prekyba žmonėmis

Prekyba žmonėmis šiandieninėje visuomenėje dažniausiai įvardinama kaip moderni vergovės forma.

- a) Prekyba žmonėmis – žmonių verbavimas, pervežimas, perdavimas, slėpimas ar jų priėmimas gąsdinant, panaudojant jėgą ar kt. prievartos, grobimo, apgaulės, sukčiavimo formas, piktnaudžiaujant padėtimi ar pažeidžiamumu arba mokant ar priimant pinigus ar kitą naudą tam, kad būtų gautas kitas tą žmogų kontroliuojančio asmens sutikimas siekiant išnaudoti. Išnaudojimas apima kitų žmonių išnaudojimą prostitucijos forma ir kitas seksualinio išnaudojimo formas, priversinį darbą ar paslaugas, vergiją ar veiklą, panašią į vergiją, tarnystę ar organų pašalinimą.
- b) Prekybos žmonėmis aukos sutikimas iš anksto apgalvotam išnaudojimui, nurodytam šio straipsnio a) punkte, neturi reikšmės, jei buvo panaudota bet kuri iš a punkte nurodytų priemonių.
- c) Vaiko verbavimas, pervežimas, perdavimas, slėpimas ar priėmimas, siekiant jį išnaudoti, yra laikoma „prekyba žmonėmis“, net jei tai neapima nė vieno iš šio straipsnio a punkte nurodytų būdų.
- d) Vaikas – kiekvienas asmuo iki aštuoniolikos metų.

Prekybos žmonėmis formos

<i>Seksualinis išnaudojimas</i>	<p>Tai asmens išnaudojimas seksualinių paslaugų teikimui tiek ivedant į užsienį, tiek ir išnaudojant Lietuvoje. Šiandien seksualinių paslaugų sektorius itin platus: pornografijos ir prostitucijos tinklai, striptizo klubai, įvairių sričių „palydovų“ paslaugos, internetiniai portalai.</p> <p>Kas dažniausiai tampa aukomis? Prekeivių taikiniu tampa socialiai pažeidžiami asmenys, dažniausiai moterys ir merginos, tačiau nereikia pamiršti, kad nukentėti gali ir vyrai bei vaikai.</p>
<i>Vergiškas darbas</i>	<p>Tai darbas, už kurį nemokamas (arba mokamas labai menkas) atlygis, o žmogus nuolat kontroliuojamas. Dirbama labai sunkiomis sąlygomis, be sutarčių bei socialinių garantijų, neretai apribojant bendravimą su artimaisiais, kartais – netgi paimant asmens dokumentus. Dažniausi vergiško darbo atvejai pasitaiko išvežimas asmenų į užsienio šalis, kuomet žmonės nemokėdami kalbos, negali nei parvykti namo.</p> <p>Kas dažniausiai tampa aukomis? Į vergiško darbo tinklą gali būti įtraukti tiek vyrai, tiek moterys, tiek vaikai.</p>
<i>Prekyba organais</i>	<p>Tai nelegalūs žmonių organų ar jų dalių „mainai“. Pagrindiniai organai, kuriuos siekia gauti suinteresuotos grupuotės yra kepenys, plaučiai ir inkstai, tačiau svarbu pažymėti, kad bet kuris žmogaus organas gali būti prekeivių žmonėmis taikiniu.</p> <p>Kas dažniausiai tampa aukomis? Žmonės, atsidūrę sudėtingoje</p>

	<p>finansinėje padėtyje, gali būti priversti atiduoti savo organus už skolas arba tai gali būti išviliota apgaulės būdu, pažadant nemenką atlyginimą, tačiau vėliau jo nesumokant ar sumokant žymiai mažesnę sumą.</p>
<p><i>Priverstinės santuokos</i></p>	<p>Tai asmens išnaudojimas santuokos sudarymui, siekiant socialinių ar finansinių garantijų užtikrinimo. Pasitelkiant prievartą ar šantažą, sukuriama iliuzija apie laimingą šeimyninį gyvenimą, pažadant dideles pinigų sumas, žmonės yra priverčiami sudaryti santuoką su užsienio šalies piliečiais, o vėliau toje santuokoje yra išnaudojami.</p> <p>Kas dažniausiai tampa aukomis? Pasinaudojant moterų psichologiniu, socialiniu, emociniu ar fiziniu pažeidžiamumu, sudėtingomis jų gyvenimo aplinkybėmis, prievartos ir apgaulės būdu merginos ir moterys yra priverčiamos ištekėti dažniausiai už sienio šalies piliečių.</p>
<p><i>Išnaudojamas nusikaltimų vykdymui</i></p>	<p>Apgaulės, pažadų, o kartais prievartos ar šantažo būdu asmenys gali būti įtraukiami į tiesioginį nusikaltimų vykdymą (narkotikų gabenimą ir prekybą, apiplešimą, sukčiavimą, vagystes ir pan.)</p> <p>Kas dažniausiai tampa aukomis? Dažnai nusikaltimų vykdymui išnaudojamas jaunimas, nepilnamečiai, o taip pat asmenys, išėję iš įkalinimo įstaigų, netutintys socialinių ryšių ar artimųjų. Tiesiogiai prisidedami prie nusikaltimų vykdymo prededa jaustis nusikalstamo pasaulio dalimi, todėl jiems paties labai sudėtinga suvokti, kad jie yra tapę prekybos žmonėmis aukomis</p>
<p><i>Kitos prekybos žmonėmis formos</i></p>	<p>Elgetavimas, vaikų išnaudojimas pornografijai, moterų išnaudojimas surogatinei motinystei, išnaudojimas kariniuose veiksmuose – tai kitos retesnės prekybos žmonėmis formos, kurios yra dar sunkiau atpažįstamos bei indentifikuojamos, bet paplitusios tam tikrose šalyse.</p> <p>Kas dažniausiai tampa aukomis? Išnaudojimas elgetavimu gali grėsti įvairioms asmenų grupėms: vaikams, moterims su vaikais, neįgaliesiems ir pan.). Pasaulyje yra žinomi atvejai, kai išnaudojimui kariniuose veiksmuose verbuojami vyrai ir vaikai. Siekdami pasipelnyti iš surogatinės motinystės, nusikaltėliai verčia jaunas moteris gimdyti vaikus, o po to – juos atima.</p>

PREVENCIJA

Viena iš socialinio darbo veiklos sričių kovoje su su prekyba žmonėmis – tai prekybos žmonėmis prevencijos vykdymas.

Prevencija gali būti vykdoma kaip:

- Šviečiamoji, informacinė veikla, skirta bendram susipažinimui su reiškiniu;
- Personalizuota (tikslinė), esant įtarimui, jog asmuo gali nukentėti nuo prekeivių žmonėmis.

Arčiausiai žmonių esantys socialiniai darbuotojai, dirbantys su rizikos šeimomis, socialiniai pedagogai, vaiko teisių apsaugos specialistai neretai mato įvairias situacijas, kuomet jų klientams kyla grėsmė tapti prekybos žmonėmis aukomis. Tinkamas tokių asmenų informavimas, situacijos stebėseną bei aktyvus bendradarbiavimas tiek su teisėsauga, tiek su specializuotą pagalbą teikiančiomis institucijomis galėtų padėti laiku užkirsti kelius daugeliui nusikaltimų, kuriuose prekėmis paverčiami labiausiai pažeidžiami visuomenės nariai.

Kilus įtarimui, jog asmuo gali tapti prekybos žmonėmis auka, svarbu:

- Paraginti asmenį surinkti daugiau informacijos apie jiems siūloma veiklą, pvz. darbo, gyvenimo sąlygas užsienyje, paprašyti iš anksto atsiųsti darbo sutartį, pasiteirauti dėl

sveikatos draudimo ir pan.

- Paskatinti pasidomėti interneto puslapyje www.prekybažmonemis.lt esančia informacija apie prekybos žmonėmis formas arba pasiskambinti konsultacijų telefonu 8 700 77887
- Pasikalbėti apie taip, kaip reikėtų elgtis patekus į prekeivių žmonėmis tinklus bei koku būdu ieškoti pagalbos.

Kas gali tapti prekybos žmonėmis aukomis?

Visuomenės abejingumas skaudžiausiai atsiliepia labiausiai pažeidžiamoms žmonių grupėms. Žmonės, kurie dėl vienokių ar kitokių priežasčių negali apsisaugoti patys, tampa pagrindiniu preikvių žmonėmis taikiniu. Dažnai aukomis tampa:

- **Vaikai ir nepilnamečiai**, kurie, nepriklausomai nuo jų gyvenomo sąlygų, yra linkę labiau pasitikėti žmonėmis, labiau rizikuoti. Juos lengviau itikinti, o internetinėje erdvėje – lengviau surasti ir pasiekti.
- Vaikai iš globos namų ar probleminių šeimų, ypač tie, kurie nelanko mokyklos.
- Asmenys, desperatiškai ieškantys papildomo pajamų šaltinio. Tai didelių skolų turintys, paskolas paėmę, šeimas ir vaikus išlaikantys žmonės, kuriems nepavyksta reikiamų pajamų užsidirbti Lietuvoje.
- Socialinei rizikos grupei priskiriami žmonės, kurie dažnai yra ignoruojami ar nepriimami vietinių bendruomenių, pvz. benamiai, negalias turintys asmenys, nuo įvairių priklausomybių kenčiantys žmonės ir kt.
- Potencialūs emigrantai, kurie yra pasirošę ir gali iš karto savo noru išvykti į kitas šalis vos gavę pelningai skambančius pasiūlymus.

Būkite budrūs, jei jums:

- Siūlo itin lengvą darbą ir labai didelį atlyginimą
- Siūlo gerą darbą, bet nereikalauja diplomų, kvalifikacijos patvirtinimo, kalbos žinių ar pan.
- Siūlo už „draugystę“ pakeliauti, gerai praleisti laiką, pasižvalgyti po pasaulį
- Siūlo darbą be kontraktų, sutarčių, nenurodant ką ir kur reikės dirbti
- Darbo sutarčiai parengti prašo atsiųsti viso ūgio, erotines nuotraukas, reikalauja pateikti neįprastus asmeninius ar kitus dokumentus
- Siūlo padengti pirmines darbo paieškos išlaidas, nenurodant kaip sumokėtus pinigus Jums reikės grąžinti
- Nesutinkant įsidarbinti, bando prievarta priversti išvykti dirbti (šantažuoja, grasina, naudoja fizinį smurtą ar kt.)
- Pateikia įtartinus darbo užsienyje pasiūlymus ar neaiškias sutarties sąlygas, būkite budrūs – tai gali būti prekyba žmonėmis !

Patekę į tokias ar panašias situacijas, skambinkite specialiu konsultacijų telefonu arba apsilankykite internetiniame puslapyje. **8 700 77887**, www.prekybažmonemis.lt

Pagalba nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis teikiančios organizacijos Lietuvoje:

Organizacija	Kontaktai
Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras prekybažmonemis.lt	Vilnius Tel. 8 700 77887 el.p prekybažmonemis@iom.lt
Lietuvos Caritas, Projektas „Pagalba prostitucijos ir prekybos žmonėmis aukoms“	Kaunas Tel. 8037 323300, mob. 8 672 17335, el.p. kaunas@anti-trafficking.lt Vilnius Tel. 8 646 37827, el.p vilnius@anti-trafficking.lt Šiauliai Tel. 8 653 74459, el.p siauliai@anti-trafficking.lt Panevėžys Tel. 80634079523 el.p panevezys@anti-trafficking.lt Klaipėda Tel. 8 46 315078, 8 678 18791, el.p klaipeda@anti-trafficking.lt Marijampolė Tel. 8 631 53173, el.p marijampole@anti-trafficking.lt Tauragė Tel. 8 646 32720 el.p taurage@anti-trafficking.lt
Dingusių žmonių šeimų paramos centras www.missing.lt	vilnius Tel. 8 5 248 3373 Nemokama pagalbos linija: 8 800 26161 (9 – 17 val.d.d.) el.p centras@missing.lt
Vyrų krizių centras Www.vyrukrizes.lt	Kaunas Tel. 80622026770, el.p info@vyrukrizes.lt
Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras http://www.moteriai.lt	Klaipėda Tel. 8 612 74930; 8 650 60094; 8 618 01464 el.p kmn@moteriai.lt